

Nazmi KÜÇÜKYAĞCI
Başbakanlık Uzmanı

Kamu Yönetiminin Geliştirilmesi ve Bürokrasiyle Mücadelede İşbirliği

Günümüzde yönetim ve kamu hizmeti kavramı önemli bir aşamadan geçmektedir. Bir hizmetin kamu hizmeti olup olmadığı, o hizmetin niteliğinden çok, belli bir dönemde ve belli bir yerde topluma egemen olan sosyal, siyasal ve ekonomik sistem doğrultusunda siyasal organ tarafından belirlenmektedir.

Vatandaşlar, kamu yönetiminin üstlendiği hizmetleri, kaynakları etkin ve verimli kullanarak, zamanında ve gereken en kısa süre içinde, bir başka deyişle hızlı bir biçimde üretmesini beklemektedir. Bu nedenle kamu yönetimi açısından kamu çalışanları olarak çağdaş yönetim ilke, esas ve uygulamalarının daha fazla önem taşıdığı, kamu yönetiminin etkinliğe verimliliğe ve vatandaşın ihtiyaçlarını tatmine yönelik yönetsel uygulamalara başvurmak ve bu uygulamaları geliştirmek durumunda olduğumuzu görüyoruz.

Kamu yönetiminin geliştirilmesiyle olması gereken nitelikte hizmet

üretecek, kamu hizmetlerini kamu yararını göz önünde tutarak yerine getirebilecek biçimde, etkin, verimli ve hızlı bir biçimde çalışabilen bir sistemi oluşturmak zorundayız.

Türkiye’de ise kamu yönetiminde bürokrasinin asgariye indirilmesi ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi konusunda idareyi geliştirme ve reform uygulamaları ön plana çıkmaktadır. Peki, idareyi geliştirme nedir?

İdareyi Geliştirme; personel rejiminin düzeltilmesi başta olmak üzere, idarenin işlem ve usullerini düzeltmesi ve geliştirmesi faaliyetidir. Kamu yönetimi reformlarından farklı olarak sürekli bir iyileştirme söz konusudur. Bu nedenle idareyi geliştirme dar anlamda idari basitleştirmeyi geniş anlamda ise idarenin işleyişiyle ilgili iç ve dış süreçlerin etkin ve etken bir şekilde yeniden yapılandırılmasını içerir. İdareyi Geliştirme; idari devrim, idari reform ve idari basitleştirmeyi de kapsayan bir şemsiye niteliği taşır. Ancak idareyi geliştirmenin en ayırt edici

Kamu yönetiminin etkin, verimli ve vatandaş odaklı olmasını ancak ayrı ayrı yapılan çalışmalarını bir araya getirerek ve vatandaşların bu kamu hizmetleri ile kamu kurum ve kuruluşları hakkındaki talep, beklenti ve önerilerini göz önünde bulundurarak kamu yönetiminin geliştirilmesi ve bürokrasiyle mücadeledeki bu olumsuz durumun önüne geçebiliriz.

özelliği idarenin aksayan yönlerinin sürekli biçimde yenilikçi bir anlayışla giderilmesi ve idarenin mevcut durumundan daha üst bir seviyeye getirilmesidir.

Günümüzde idareyi geliştirme faaliyetlerinin büyük bir kısmı idari

İdari basitleştirme; bir mevzuat düzenlemesinin temel hedefleri muhafaza edilirken, idari süreçlerin etkinleştirilmesi ile vatandaş, iş dünyası ve kamu yönetiminin uyum maliyetlerinin azaltılması için mevcut düzenlemelerin yeniden yapılandırılması sürecidir.

reform ve idari basitleştirme şeklinde gerçekleşmektedir. Genel olarak idari reformlar hizmet alanında görevli olan bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yerine getirilirken idari basitleştirme uygulamaları Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığınca yürütülmektedir. Reformlar tüm kamu yönetiminin Osmanlı döneminden beri alışılmış uygulamalar iken günümüzde idari basitleştirme reformlara ek olarak idareyi geliştirmede kullanılan ancak çok bilinmeyen bir idareyi geliştirme uygulamasıdır. Bu açıdan idari basitleştirmenin ne anlama geldiğini ve nasıl uygulandığını da açıklamak kısaca ortaya koymak gerekir.

İdari basitleştirme; bir mevzuat düzenlemesinin temel hedefleri muhafaza edilirken, idari süreçlerin etkinleştirilmesi ile vatandaş, iş dünyası ve kamu yönetiminin uyum maliyetlerinin azaltılması için mevcut düzenlemelerin yeniden yapılandırılması sürecidir.

İdareyi basitleştirmenin kapsamı; esas olarak devletin üç temel erkinde yer alan idari faaliyetleri içermek-

tedir. Dolayısıyla idari basitleştirme, topluma sunulan hizmet süreçlerinin etkin ve etken bir şekilde aşırı usul ve yöntemlerden arındırılmış, hızlı ve esnek bir yapıyla gerçekleştirilmeyi amaçlamaktadır. Bir alanda idari basitleştirme yapılacaksa buradaki idari basitleştirme sürecinin aşamaları şu şekilde olmalıdır:

- 1- Basitleştirme yapılacak mevzuat metninin incelenerek vatandaş, iş dünyası ve kamu yönetiminin uyumla yükümlü olduğu bilgi yükümlülüklerinin tespit edilmelidir.
- 2- Bilgi yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla katlanılan idari yükler ölçülmelidir.
- 3- Bilgi yükümlülükleri ve idari yükleri azaltıcı uygun idari basitleştirme usulü seçilmelidir.
- 4- Seçilen idari basitleştirme usulü doğrultusunda ilgili mevzuatta gerekli değişikliklerin yapılarak uygulamanın basitleştirilmesi gerçekleştirilmelidir.

Ayrıca idari basitleştirme aşamalarında iki husus dikkat edilmelidir. İlk olarak bir kamu kurumu hizmetini yerine getirirken mevzuatta yer almaması karşın bir bilgi yükümlülüğünün vatandaşlarca yerine getirilmesini talep etmiş ise, bu bilgi yükümlülüğünün de basitleştirme sürecine dâhil edilmesi gerekmektedir.(Örneğin İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı Yönetmeliğinde ticaret odası üyelik belgesi istenmesine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamasına karşın belediye ve il özel idarelerince başvuru sahiplerinden bu belgenin talep edilmesi)

İkinci dikkat edilecek husussa, mevzuattan kaynaklanan bilgi yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla vatandaş ve iş dünyasının katlan-

mak zorunda olduğu idari yüklerin ölçülmesi aşamasıyla ilgilidir. Bu aşama idari basitleştirme sürecine yol gösterici bilgiler sunması açısından gerekli bir aşamadır. Bununla birlikte idari yüklerin ölçülmesi çeşitli nedenlerle ilgili kamu kurumu tarafından gerçekleştirilemiyorsa, idari basitleştirmenin tamamlanabilmesi amacıyla üçüncü aşamaya geçilmelidir.

İdareyi geliştirme ve idari basitleştirme konusunda ülkemizde son dönemde neler yapıldığı sorusu aklımıza gelir. Bu konuda 31.07.2009 tarihli ve 27305 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Uyulması Gereken Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliği çıkarılmıştır. Bu yönetmelik Türk kamu yönetiminde önemli bir mihenk taşı olduğu söylenebilir. Yönetmelik kısa olmasına rağmen bürokrasinin azaltılması ve kamu yönetiminin geliştirilmesi konusunda idari basitleştirme usullerini de içermektedir. Yönetmelik;

- 1- Kamu hizmetlerinin ilk kademedede ve vatandaşa en yakın yerde sunulmasını
- 2- Kamu hizmetlerinin elektronik ortamda sunulmasını
- 3- Vatandaşın bilgilendirilmesini
- 4- Hizmet standartları oluşturulmasını
- 5- Özürlülerle ilgili tedbirlerin alınmasını
- 6- Başvuru sahibinden bilgi ve belge istenmesine ilişkin esasları
- 7- Gerçeğe aykırı belge verilmesi veya beyanda bulunulması durumunu
- 8- Başvuru sahiplerine malî yükümlülüklerinin bildirilmesine ilişkin esasları
- 9- Kurum içi ve kurum dışı yazışma-

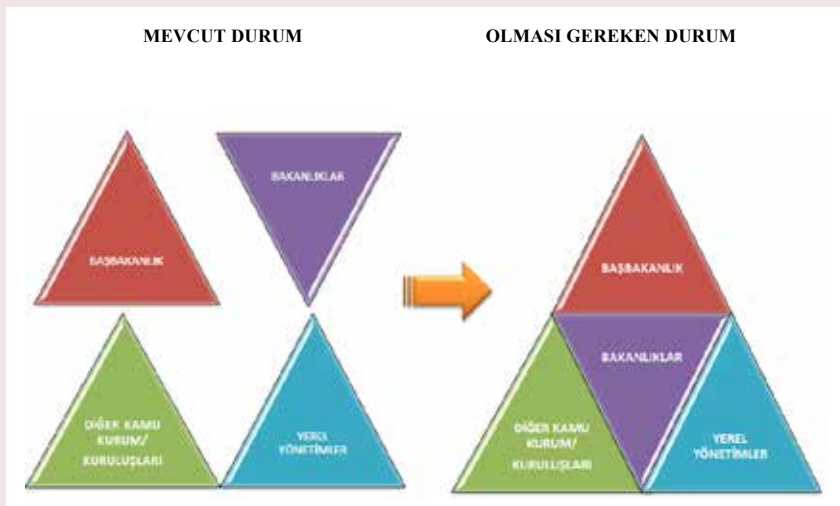
sına ilişkin esasları

10- Başvurunun kabulü ve sonuçlandırılmasına ilişkin esasları

düzenlemektedir. Bu Yönetmelik, tüm merkezi yönetim ve yerinden yönetim kuruluşlarının kamu hizmeti sunarken uyacakları asgari koşulları, bürokrasiyi önleyecek temel ilkeleri içermektedir. Yönetmeliğin çıkarıldığı tarihten bu yana(2009-2013) Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığınca Yönetmeliğe dayanılarak yapılan çalışmalar sonucunda 564 yönetmelik değişikliği yapılmış ve 1 genelge çıkarılmıştır. Toplamda 1048 belge azaltılmış, 215 hizmette de noter onayı zorunluluğu kaldırılmış, 46 yetki merkezden taşraya ve 26 yetki de valilik ve bölge müdürlüklerinden alt kademelere devredilmiştir. Yapılan çalışmalarını sonucu azaltılan idari yük miktarı 1.201.412.997-TL'dir.

Yönetmelik Türk kamu yönetiminin hızlı, etkin, verimli, en az maliyetle vatandaş odaklı işlemesi yolunda önemli bir adımdır. Ancak Yönetmeliğin başlangıçta yarattığı bu büyük etkinin zamanla azaldığı görülmüştür. Her ne kadar tüm kamu kurum ve kuruluşları hizmet standartlarını oluşturmuş olsa da bu standartların denetimi vatandaşlara ve kamu kurum ve kuruluşlarının kendisine bırakılmıştır. Bu Yönetmelik vatandaşlara yeteri kadar tanıtılmaması ve insiyatifin kurumların kendine bırakılmış olmasının sonucu olarak Yönetmeliğin kamu kurum ve kuruluşlarınca etkin bir şekilde uygulanmadığı gözlemlenmiştir. Bu durumda bu düzenlemenin Kanun yerine Yönetmelik ile yapılmasının da payı vardır. Bu idari basitleştirme uygulamalarına ek olarak ayrıca her alanda kamu kurum ve kuruluşları birbirinden kopuk şekilde reform uygulamalarını hayata geçirmeleri de kamu yönetiminin geliştirilmesi ve bürokrasinin azaltılmasına olumsuz etki yapmaktadır. Zira günümüzde kamu yönetiminin geliştirilmesi ve bürokrasinin azaltılmasında idari basitleştirme ve diğer idareyi geliştirme uygulamaları konusunda Başbakanlık görev yaparken, idari reformlar hizmet alanında görevli olan bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yerine getirilmektedir. Bunun yanı sıra yerel düzeydeki idareyi geliştirme faaliyetleriyse yerel yönetimler tarafından yapılmaktadır. Bu durum bizi kamu yönetiminin geliştirilmesi ve bürokrasiyle mücadele konusunda kaynak israfına yol açan plansız ve bütünlükten yoksun bir yapıyla karşı karşıya bırakmaktadır.

Şekil: Kamu Yönetiminin Geliştirilmesi ve Bürokrasiyle Mücadele

Ayrı ayrı yapılan ve birbiriyle iletişimden yoksun olan bu durum mevcut kamu yönetim sistemimizin en önemli dezavantajını oluşturmaktadır. Bu olumsuz durumun sebep olduğu diğer olumsuzluklarda şunlardır:

- Ülkemizde kamu yönetiminin iyileştirilmesi ve bürokrasiyle mücadele ile ilgili kamu yönetimine yönelik bütüncül bir yaklaşım bulunmaması,
- Bürokrasinin azaltılması ve idarenin basitleştirilmesi doğrultusunda kamu kurumlarınca farklı alanlarda çalışmalar yapılması sonucu bu çalışmalar arasında eşgüdüm sağlanamaması,
- Kamu yönetimiyle ilgili yapılan bürokrasi ve kırtasiyeciliği azaltan uygulama ve çalışmalar neticesinde azaltılan idari ve mali yüklerin hesaplanamaması,
- Devletin kamu yönetimi alanında yapmış olduğu reform ve düzenlemeler konusunda vatandaş/kamuoyunu aydınlatacak/bilgilendirecek tek bir belgenin olmayışı,

Kamu yönetiminin etkin, verimli ve vatandaş odaklı olmasını ancak ayrı ayrı yapılan çalışmalarını bir araya getirerek ve vatandaşların bu kamu hizmetleri ile kamu kurum ve kuruluşları hakkındaki talep, beklenti ve önerilerini göz önünde bulundurarak kamu yönetiminin geliştirilmesi ve bürokrasiyle mücadeledeki bu olumsuz durumun önüne geçebiliriz.

Özellikle günümüz vatandaşının sorunlarının hemen/tek seferde çözülmesini, sorunu çözülmeden ortada

bırakılmamayı, hizmet alırken kendisine sıcak davranılmasını, kamu hizmetlerinin birden fazla erişim kanallarıyla ulaşmayı istediği bir dönemde olduğumuz göz önüne alındığında kamu yönetiminin geliştirilmesi ve bürokrasiyle mücadele konusunda idarelerin hem birbirleriyle hem de hizmet sunduğu vatandaşlarla işbirliği yapmasının zorunlu hale geldiğini görüyoruz. Bu işbirliği sonucunda belirlenen alanlarda kamu yönetiminin geliştirilmesi ve bürokrasiyle mücadele eylem planı oluşturarak bu alan sınırları içerisindeki tüm çalışmaları takip edebiliriz. Bu şekilde kamu yönetiminin geliştirilmesi bürokrasiyle mücadele eylem planının sağlayacağı faydalar ise;

- Tüm kamu kurum ve kuruluşlarının kendi alanlarına yönelik bürokrasinin azaltılmasıyla ilgili çalışmalar tek bir belge altında bir bütün olarak görülebilecektir.
- Bürokrasiyle mücadelede geri kalan veya isteksiz olan kurumlar kendi görev alanları ve ortak görev alanlarında idarenin basitleştirilmesi ve yüklerin azaltılması konusunda teşvik edileceklerdir.
- Bu eylem planı, tüm kamu kurum ve kuruluşlarının performansının belirlenmesini kolaylaştıracaktır.
- Gereksiz mevzuat ve idari düzenlemelerin kaldırılması sağlanarak uygulamadan kaynaklanan aksaklıklar düzeltilecektir.
- Eylem planının hayata geçirilmesi ile yılda ne kadar tasarruf sağlandığı tam olarak ölçülebilecek, bürokratik uygulama ve

İdareyi Geliştirme; personel rejiminin düzeltilmesi başta olmak üzere, idarenin işlem ve usullerini düzeltmesi ve geliştirmesi faaliyetidir. Kamu yönetimi reformlarından farklı olarak sürekli bir iyileştirme söz konusudur.

Bu nedenle idareyi geliştirme dar anlamda idari basitleştirmeyi geniş anlamda ise idarenin işleyişiyle ilgili iç ve dış süreçlerin etkin ve etken bir şekilde yeniden yapılandırılmasını içerir.

maliyetlerin azaltılmasıyla vatandaş memnuniyeti artırılmış olacaktır.

- Vatandaşların hangi düzenlemelerden daha çok etkilendiği ve bunların düzeltilmesi konusunda idareye sunulan görüş ve öneriler bürokrasi ve kırtasiyeciliğin azaltılmasında yönlendirici olacaktır.
- Hükümet programları, kalkınma planları ile AB, OECD ve diğer uluslararası kuruluşların ülkemiz için hazırladığı raporlarda başvurulan temel bir kaynak olacaktır.

Özetle hazırlanacak bu eylem planı ile hem bürokrasi ve kırtasiyecilik azaltılacak hem de halkın katılımı sağlanarak devletin halkın düşüncelerine açık bir yönetim oluşturula-

caktır. Böyle bir eylem planının oluşturulmasında yasal olarak herhangi bir engel bulunmamakta; ancak bu eylem planının kimin takip edeceği, nasıl bir yöntemin uygulanacağı ve ne kadar bir süreyi kapsayacağı vb. soruları akıllara getirmektedir. Fakat bu konular üzerinde karar vermek için ayrıntısını oluşturmaktadır. Asıl önemli olan böyle bir eylem planının yapılmasına karar vermektir. Nitekim ülkemizde bu tür bir eylem planının hazırlanmasına yönelik çalışma taslak halinde 2010 yılından bu yana Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığında bulunmaktadır. Bu taslağın içeriğine bakıldığında tüm eylemlerin oluşturulmasında kağıt kullanılmaksızın elektronik ortamda hem vatandaşların hem de kamu kurum ve kuruluşlarının önerilerinin alınması, sonra bunların konsolide edilmesi ve hükümetin bunlar arasında önceliklendirme yaparak yıllık olarak belirli eylemlerin gerçekleştirilmesi ve halka sonuçlarının duyurulmasını içermektedir.

Sonuç olarak ister bu taslaktaki şekilde veya istenirse başka bir şekilde formüle edilmiş bir kamu yönetiminin geliştirilmesi ve bürokrasiyle mücadele eylem planı, kamu hizmetlerinde kalite ve etkinliği artıracaktır. Eylem planı, hükümete kamu kurumlarının aksayan unsurlarını gösteren bir geri bildirim mekanizması olacaktır. Hizmet sunumunda gereksiz iş-işlemlerin sonlandırılması, idari kapasitenin artırılması ve sorunların çözülmesi açısından kurumlar arasında yüksek düzeyde bir uzlaşma sağlayacak ve vatandaşların yönetime katılımını sağlayan iyi bir uygulama örneği olacaktır.

